

Amalgamarbeten under graviditet – Slutreplik

I Fredrik Berglunds och Bengt Fredricssons insändare »Amalgamarbeten under graviditet är inte ofarliga» (Läkartidningen 37/98) refereras till en undersökning [1] där man med autordiografi har undersökt hur etanol och BAL påverkar fördelningen av ^{203}Hg -märkt Hg^0 och Hg^{2+} mellan moder och foster. Den bekräftar det välkända förhållandet att kvicksilver i likhet med andra grundämnen kan passera placenta i små men med hyperkänslig metodik påvisbara mängder.

Farligt i stora doser

Ingen torde förneka att kvicksilver i stora doser kan framkalla hjärnskada. Kvicksilverförgiftning var en vanlig komplikation då lues före antibiotikaeran behandlades med kvicksilversalter, och eretismus mercurialis var en fruktad arbetsskada då kvicksilver i för- och tidigindustriella verksamheter hanterades utan kunskap om riskerna. Tillståndet illustreras av den galne hattmakaren i »Alice i Underlandet».

I Sverige uppkom några likartade fall under 1940- och 1950-talen då säd betades med kvicksilverhaltiga ämnen under okontrollerade betingelser. Exponeringsnivåerna var vida högre än bakgrundsexponeringen innefattande kvicksilverexponering från amalgamplomer. I refererade djurförsök har exponeringsnivån genomgående legat över nuvarande hygieniskt gränsvärde ($0,03 \text{ mg/m}^3$) – i en av referenserna [2] 15–30 gånger högre – som i sin tur ger upphov till väsentligt kraftigare exponering än amalgamplomer i tänderna.

I Berlins rapport [3] konstateras inledningsvis att man trots många försök inte på ett invändningsfritt sätt lyckats visa att amalgam ger upphov till biefekter utom i enstaka fall av lokal reaktion. Därefter utmynnar rapporten i den förbluffande slutsatsen att amalgamfyllda tänder kan framkalla risk för »stora kostnader för samhället i form av ökade sociala kostnader för forskolor, skolor, social assistans och kostnader för sociala störningar såsom kriminalitet och drogmissbruk». Från detta alster hämtad referens [4] är en fall-referentstudie, där mödrar till 6 av 340 barn med mental retardation av okänd orsak (fall) och 1 av 362 barn med annat kongeni-

talt handikapp av känd orsak (referent) har kommit i kontakt med kvicksilverföreningar under graviditeten. Amalgamfyllda tänder omnämns inte, och ingenting talar emot att sådana var lika vanliga bland »fallens» som bland »referenternas» föräldrar. Undersökningen ger inget stöd för åsikten att amalgamplomer hos kvinnor ökar risken för utvecklingsstörning hos barn.

Socialstyrelsen bör avstå från att varna för amalgamarbeten under graviditet, eftersom rekommendationer som syftar till avlägsnande av ej påvisbara risker aldrig kan medföra någon påvisbar sänkning av risknivån. Däremot utlöser de oberättigad oro, som kan resultera i uppkomst av svårbehandlade sjukdomstillstånd [5].

Carl-Johan Göthe

med dr, docent,

Carl Molin

odont dr, professor

emeritus,

Carl Gustav Nilsson

f d överläkare, Stockholm

Lyrik från Socialstyrelsen

2. *Syftet med angivandet av arbetskoden är dels att rent praktiskt möjliggöra återföringen enligt ovan (arbetsplatskoden → adressen), dels att möjliggöra en återföring av aggregerad information om förskrivningen till läkemedelskommittéer.* (Kommentar i Läkartidningen 34/98 till inlägget: »Blir det någon vinst med recept och forskrivareregister?» av Maria Quensel.)

Denna kristallklara svenska har skrivits av en projektchef och en överdirektör i Socialstyrelsen. Man kan gissa att de menar att koden är praktisk för att den ger information till läkemedelskommittén om läkarens sätt att skriva ut recept.

Och första meningen i deras kommentar i Läkartidningen är lika stereotypt byråkratiskt: 1. *Syftet med angivandet av förskrivarkoden på recepten är att möjliggöra en återföring av den egna samlade förskrivningen till varje enskild förskrivare samt till dennes verksamhetschef.* Med andra ord: che-

Referenser

1. Khayat A, Dencker L. Fetal uptake and distribution of metallic mercury vapor in the mouse: influence of ethanol and aminotriazole. *Int J Biol Res Pregnancy* 1982; 3: 38-46.
2. Newland MC, Warfvinge K, Berlin M. Behavioral consequences of in utero exposure to mercury vapor: alterations in lever-press durations and learning in squirrel monkeys. *Toxicol Appl Pharmacol* 1996; 139: 374-86.
3. Berlin M. Kvicksilver i tandfyllnadsmaterial – miljömedicinsk riskanalys: en litteratur- och kunskapsöversikt. I: Kvicksilver, amalgam och oral galvanism. FRN-rapport, april 1998. Stockholm. Forskningsrådsnämnden.
4. Roeleveld N, Zielhuys GA, Gabreëls F. Mental retardation and parental occupation: a study on the applicability of job exposure matrices. *Br J Ind Med* 1993; 50: 945-54.
5. Göthe CJ, Molin C, Nilsson CG. The environmental somatization syndrome (ESS). *Psychosomatics* 1995; 36: 1-11.

fen skall kunna kontrollera läkarens sätt att skriva ut recept.

Socialstyrelsen har med råge överträffat Grönköpingsprosan och kommer nog att bli hyllad i denna förträffliga tidning. Som tidigare med brödsquivorna.

Det fanns en tid när språkkänsla var viktigt för byråkrater eller ämbetsmän, som de då kallades, men den tiden är tydligen nu förbi. Nu kan en överdirektör skriva vilken smörja som helst. Och tydligen kräva att bli tagen på allvar.

Men inte av mig.

Göran Möller

professor, Stockholm

Kommentar

Göran Möller har uttryckt sig rätt men han verkar trots allt ha förstått vad vår riksdag har föreslagit.

Nina Rehnqvist,

överdirektör,

Cecilia Claesson

projektchef, Socialstyrelsen